

Narkotikapolitiskt Center 2025

Analys, debatt och folkbildning för en
human, restriktiv narkotikapolitik

Peter har ordet

Även om 2025 var ett mellanår narkotikapolitiskt med rätt få inrikespolitiska händelser visar SOM-Institutets mätningar att svenska folket är fortsatt oroad för en ökad narkotikaanvändning. Därför är ett arbete för en human, restriktiv narkotikapolitik fortsatt viktigt och från NPC:s sida bidrar vi till det genom analys, debatt och folkbildning.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

I debatten är det viktigt att resonemangen bygger på så god kunskap som möjligt. Eftersom narkotikaområdet historiskt haft ett svagare kunskapsunderlag och färre studier än exempelvis alkoholpolitiken har NPC på olika sätt arbetat för att stärka kunskapsbasen. Ett exempel är stödet till fil.dr Mulka Nišić och hennes forskning om recovery – återhämtning efter beroende – ett annat är den kartläggning vi genomfört av Europas narkotikapolitiska brytningstid. Ett tredje exempel är vår rapport *Rättigheter och retorik*, som visar att prevention är en mänsklig rättighet och som belyser den kritik Sverige fått från FN:s kommitté för barnets rättigheter för bristande narkotikaförebyggande arbete i skolan. Under 2026 kommer vi att fortsätta ta fram ny kunskap som kan berika debatten.

Men det handlar också om att fortsätta prata upp frågan och i olika sammanhang föra in ett humant, restriktivt perspektiv. Ett engagemang som är och förblir en central del av vårt uppdrag.

Med det vill vi tacka alla som på olika sätt varit involverade i NPC:s idoga arbete; medlemsorganisationer, deltagare i nätverken, bidragsgivare och andra. Stort tack för 2025 med stora förhoppningar inför 2026.

Peter Moilanen
Chef för Narkotikapolitiskt center

Allmänt om verksamheten

Narkotikapolitiskt Center (NPC) startade sin verksamhet 2019, utifrån att flera organisationer lyft behoven av en fördjupad förståelse för narkotikafrågor, ett mer aktivt deltagande i narkotikadebatten och en större kunskap och engagemang för frågan bland sina medlemmar.

Idag står 14 organisationer bakom NPC. Det är organisationer med stor kunskap och erfarenhet inom hälsofrämjande insatser, prevention och vård. Både utifrån ett barnrättsperspektiv, kvinnors rättigheter och anhörigas behov av stöd. De ser också alla behovet av en djupare analys av aktuella narkotikafrågor, en bättre underbyggd narkotikapolitisk debatt och en bred folkbildning för att fler ska våga, vilja och kunna delta i samtalet.

Antalet medlemsorganisationer har minskat från föregående år, då både KRIS och Anhöriga Mot Droger avvecklat sin verksamhet. Ytterligare tre av våra medlemsorganisationer har slagits ihop, då IOGT-NTO, UNF och Junis bildat Movendi Sverige. Samtidigt har organisationen Svenskar och Invandrade mot Narkotika, SIMON, tillkommit. Detta har gjort att antalet organisationer ändrats.

Beslut om NPC:s verksamhet tas av en styrgrupp med representanter från de organisationer som på olika sätt bidrar till densamma: Studieförbundet NBV; Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor, SLAN; Blå Bandet; Sveriges Blåbandsungdom, SBU; LP-verksamheten, Movendi Sverige; Föräldraföreningen mot Narkotika, FMN; Junis; Svenska Frisksportförbundet; Frisksportens Ungdomsförbund; Stockholms Länsnykterhetsförbund; Kvinnoorganisationernas samarbetsråd för Alkohol- och narkotikafrågor, KSAN; Svenska Sällskapet för Nykterhet och Folkbildning, Movendi International och SIMON.

Verksamheten finansieras dels av ovanstående organisationers bidrag genom pengar eller personal, dels genom andra sökta bidrag hos såväl ideella som offentliga organisationer – bland andra Stiftelsen Ansvar för Framtiden samt Stiftelsen Oscar och Maria Ekmans Donationsfond.

Centrets löpande arbete leds av Peter Moilanen, chef för Narkotikapolitiskt Center. Insatser har under 2025 även gjorts av bland andra Sara Heine, Pierre Andersson, Farida al-Abani, Staffan Hübinette och Rebecka Öberg.

Mål och uppdrag

Narkotikapolitiskt Center bidrar genom analys, debatt och folkbildning till en human, restriktiv narkotikapolitik.

Enligt oss har en human, restriktiv narkotikapolitik som mål att hålla nere

konsumtionen för att minska skadeverkningarna. Det är en politik med ett stort fokus på prevention och tidig upptäckt, där det förebyggande arbetet genomförs i samverkan mellan olika aktörer som skola, socialtjänst, polis, kommunala samordnare och frivilligorganisationer. Där det finns en väl fungerande och likvärdig vård och behandling som är uthållig och inte släpper taget om den som behöver stöd. Som i enlighet med FN:s barnkonvention utgår från barnets rätt att skyddas från olaglig användning av narkotika och som inte glömmer dem som är närstående. Det är helt enkelt en politik där det är svårt att börja använda narkotika, men lätt att få stöd att sluta.

För att nå vårt övergripande mål arbetar vi med tre målområden; analys, debatt och folkbildning. Dessa knyter an till varandra på flera olika sätt. Våra analyser ger grund till debattinlägg, men fungerar även som underlag för folkbildning. Då vi driver debatt bidrar vi med kunskap och argument till en bred målgrupp, inklusive beslutsfattare och genom folkbildning får vi fler personer som vill, vågar och kan debattera frågan – vilket stärker vårt opinionsbildande arbete.

Hänt under året

2025 har präglats av politisk turbulens och stora samhällsutmaningar, både i Sverige och internationellt. Frågor om säkerhet, krig, gängkriminalitet och social oro har fortsatt att dominera den politiska dagordningen, medan narkotikapolitiken i stor utsträckning hamnat i skymundan. Detta trots att narkotikaanvändning och beroende är nära kopplade till den samhällsutveckling som i övrigt satsas stora resurser på att motverka. Frågorna finns dock med i en rad pågående eller avslutade utredningar som kan komma att få betydelse för politik och insatser framöver.

Det förebyggande ANDTS-arbetet – alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar – är fortsatt kraftigt underfinansierat. I många kommuner

"Det förebyggande ANDTS-arbetet – alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar – är fortsatt kraftigt underfinansierat."

saknas tillräckliga resurser, samordning och långsiktighet, trots att förebyggande insatser är avgörande för att minska både mänskligt lidande och samhällskostnader. Vår rapport [Rättigheter och retorik](#), som publicerades under året, visar tydligt att

förebyggande arbete inte bara är effektivt, utan också en mänsklig rättighet.

Under 2025 gav regeringen nio myndigheter i uppdrag att ta fram en nationell plan för en bättre beroendevård och ett stärkt förebyggande arbete, bland annat med utgångspunkt i den narkotikautredning som presenterades hösten 2023. Samtidigt ser vi att utredningen till stor del saknar insatser vad gäller recovery, stöd till återhämtning, vilket är ett perspektiv som vi lyft och kommer att fortsätta att lyfta under året som kommer.

Inom NPC:s egen verksamhet har vi under 2025 blivit inbjudna som föreläsare till närmare 40 fysiska och digitala arrangemang. Det verkar därmed finnas ett stort intresse för mer kunskap, samtal och diskussion kring narkotikafrågor runt om i landet. Många av de föreläsningar vi håller är kopplade till de rapporter och PM vi tagit fram. En annan indikator på intresset är den höga öppningsgraden av vårt nyhetsbrev, som under 2025 sändes ut vid 13 tillfällen till omkring 600 prenumeranter.

Vi har under året fortsatt att vara aktiva i olika internationella sammanhang – bland annat genom narkotikanätverken VNGOC, Vienna

NGO Committee on Drugs och WFAD, World Federation Against Drug – samt organisationen NordAN. Bland annat har vi, tillsammans med mer än 200 organisationer från fler än 60 länder, skrivit till FN:s generalsekreterare António Guterres och uttryckt vår förhoppning om att nästa chef för UNODC ska se värdet av prevention, recovery och civilsamhällets roll. Brevet besvarades och FN bekräftade att de fortsatt har ett starkt engagemang för att stödja medlemsländerna att implementera en balanserad, evidensbaserad strategi kring narkotikafrågor.

I mars fick vi möjlighet att medverka vid två seminarier under FN:s Commission on Narcotic Drugs, CND, i Wien. Vi ställde även frågor till FN-organ, minglade med nya och gamla kontakter och höll span på vad som händer inom den globala narkotikapolitiken. Vi är också så kallad "focal point" för Sverige gällande Oviedodeklarationen, med tio krav för bättre prevention, vilka över 3000 organisationer från hela världen undertecknat.

I oktober 2025 deltog vi i Istanbul Initiative, ett globalt civilsamhällesforum om beroendefrågor, där vi höll ett seminarium om narkotika och mänskliga rättigheter. Ett seminarium som fått positiva följder, då vårt budskap om att förebyggande insatser är en mänsklig rättighet nu lyfts av fler aktörer.

• Analys •

Genom att analysera områden som vi ser har bäring på narkotikapolitiken, vill vi bidra till en bättre underbyggd debatt och förhoppningsvis kloka beslut. Våra analyser används också som underlag vid olika former av utbildningar.

2025 blev även det ett rapporttätt år för NPC. Inom ramen för ett samverkansprojekt med stöd från Stiftelsen Ansvar för Framtiden (SAFF), har vi fortsatt att kartlägga narkotikapolitiken på europeisk nivå – ett arbete vi påbörjade redan 2024 och fortsätter under kommande år. 2025 har sju PM, [NPC reder ut](#), tagits fram som sammanfattar situationen i Danmark, Estland, Lettland, Litauen, Spanien och Italien samt ett PM kring cannabis-

"Inom NPC:s egen verksamhet har vi under 2025 blivit inbjudna som föreläsare till närmare 40 fysiska och digitala arrangemang. Det verkar därmed finnas ett stort intresse för mer kunskap, samtal och diskussion kring narkotikafrågor runt om i landet."

kvaliteten på legaliserade marknader, där verkligheten inte alltid motsvarar visionen. Vi har även uppdaterat de PM som togs fram 2024 kring narkotikasituationen i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Tjeckien, Schweiz och Nederländerna. Utifrån dessa släppte vi – i samband med [en debattartikel i Altinget](#) – en sammanhållen rapport om narkotikasituationen i Europa. En uppdaterad version av denna kommer ut i början av 2026.

Utöver europarapporten har vi också skrivit och publicerat tre rapporter kring andra aktuella teman inom narkotikapolitiken. I mars lanserades rapporten [*International Drug Control and Human Rights – The Laws, the Rhetoric, and the Policies*](#), där rapportförfattaren Roxana Steres undersöker FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheters (OHCHR:s) roll i narkotikadebatten.

På ett närliggande tema gav vi i juni ut rapporten [*Rättigheter och retorik – om vikten av förebyggande narkotikapolitik ur ett rättighetsperspektiv*](#). Lanseringen skedde i samband med [en debattartikel i Göteborgs-Posten](#), men även ett [webbinarium](#) och ett specialavsnitt av [NPC Podd](#) som lyfte innehållet och slutsatserna i rapporten.

Sedan 2022 har vi gett stöd till fil.dr Mulka Női's forskning kring recovery, återhämtning efter beroende. Mulka har fokus på kvinnors upplevelser av hinder och styrkor i återhämtningsprocessen och har under året föreläst om sin pågående forskning vid flera av våra arrangemang, bland annat ett [webbinarium](#) inom ramen för *NPC Kunskap*. Hon har även fått tre artiklar publicerade i vetenskapliga tidsskrifter. Utifrån dessa har vi gjort en sammanfattande rapport på svenska, [*Med tiden tar styrkorna plats*](#), samt [ett specialavsnitt av NPC Podd](#) med Mulka som gäst. Tillsammans skrev vi även en [debattartikel i Dagens Arena](#) om behovet av att inkludera stöd till återhämtning i den kommande nationella planen för beroendevård. Med utgångspunkt i Mulkas forskning har vi tillsammans med studieförbundet NBV tagit

fram en utställning som lyfter fram bilder och citat från de kvinnor som deltagit i hennes studier.

• Debatt •

Vi vill bidra med väl underbyggda argument i den narkotikapolitiska debatten. Peka på de påståenden som vi inte anser överensstämmer med verkligheten, visa på både styrkor och svagheter i nuvarande narkotikapolitik och komma med förslag på lösningar.

Under 2025 har vi varit aktiva i den narkotikapolitiska debatten – både genom debattartiklar, krönikor och kommentarer samt som deltagare i poddar och paneldebatter.

Tillsammans med våra medlemmar och samarbetsorganisationer har vi under sommaren fått nästan 30 lokala insändare och debattartiklar publicerade om vikten av förebyggande arbete. Insändarna är skrivna utifrån vår rapport [Rättigheter och retorik](#), som bland annat lyfter hur förebyggande insatser är en mänsklig rättighet. Artiklarna publicerades bland annat i [Västerbotens-Kuriren](#), [Östgöta Correspondenten](#) och [Värmlands Folkblad](#).

Utöver sommarens insändare har vi haft ett tiotal debattartiklar, repliker och krönikor publicerade i tidningar som [Göteborgs-Posten](#), [Eskistuna-Kuriren](#), [Altinget](#), [Dagens Arena](#) och [Borås Tidning](#). Vi har även varit intervjuade och omnämnda i ytterligare ett tiotal artiklar. Flera av våra debattartiklar är skrivna tillsammans med andra organisationer. Ett exempel är Non Smoking Generation, där vi tillsammans lyfte krav kopplade till den beroendeindustri som riktar sig till unga – ett annat är en replik på LUF Västs artikel om svensk narkotikapolitik, som vi undertecknade tillsammans med SLAN.

Under Almedalsveckan var NPC på plats för att träffa och föra samtal med politiker och beslutsfattare, däribland de politiska ungdomsförbunden som vi genomförde ett rundabordssamtal med i samverkan med ungdomsorganisationen UNF.

”Tillsammans med våra medlemmar och samarbetsorganisationer har vi under sommaren fått nästan 30 lokala insändare och debattartiklar publicerade om vikten av förebyggande arbete.”

Vi har även deltagit i två avsnitt av *Beroendepodden* samt två avsnitt av *SANDT-podden*, där vi bland annat lyft erfarenheterna från olika länders narkotikapolitik och cannabisindustrins produktutveckling.

I december delade vi för andra gången ut vårt publicistpris, med stöd från stiftelsen Oscar och Maria Ekmans Donationsfond. Priset går till den eller de som genom artiklar, rapporter, böcker, poddar eller annan publicering bidragit till att öka kunskapen och kompetensen om narkotikafrågor under året. 2025 års pris tilldelades Victor de Almeida, producent för podden *Dialogiskt*.

Victor fick priset utifrån motiveringen: *”Med ett öppet, respektfullt och nyfiket samtalssätt lyfter podden Dialogiskt narkotikafrågan ur flera perspektiv. Genom att låta många olika personer komma till tals skapas en bred och nyanserad bild av ett komplext område. Podden bidrar till en mer informerad och konstruktiv samhällsdebatt och ger utrymme för både reflektion och fördjupning.”*

Ett hedersomnämmande tilldelades även Sven Liljesson, som under många år oförtrutet bevakat frågor om alkohol och narkotika som chefredaktör för nyhetsbyrån Drugnews. När andra medier inte alltid haft fokus på frågorna, har Drugnews konsekvent bevakat aktuell debatt, forskning och händelser – både nationellt och internationellt. Genom sitt gedigna journalistiska arbete har Sven bidragit till en kontinuerlig och kunskapsbaserad rapportering som stärker både debatten och förståelsen inom narkotikaområdet.

NPC medverkade på Förebygg.nu. Foto: Kerstin Janemar

• Folkbildning •

Många upplever att de inte har kunskap eller argument att våga delta i narkotikadebatten eller ens ta ett samtal kring frågan med människor i sin närhet. Genom folkbildningsinsatser på olika nivåer vill vi öka vår gemensamma kunskap och få fler med i samtalet. Detta gör vi bland annat genom *NPC Kunskap*, *NPC Fördjupning* och *NPC Podd*.

Inom ramen för *NPC Kunskap*, har vi under 2025 [anordnat 10 webinarier](#) i samarbete med studieförbundet NBV. Flera av dem har varit kopplade till de rapporter som vi tagit fram under året – men vi har också haft webinarier och samtal kring andra aktuella narkotikafrågor inom förebyggande arbete, beroendefrågor och politik. Några av dessa genomfördes i samarbete med andra organisationer, som WFAD och Svenska Sällskapet för Nykterhet och Folkbildning, SSNF.

NPC på MR-dagarna

Foto: Sara Heine

Vi har även medverkat som föreläsare i andra organisationers och aktörers regi. Totalt har vi hållit närmare 40 föreläsningar där vi nått omkring 1600 deltagare. Några av de många arrangemang vi varit med på är CND i Wien och NBV:s Folkbildningsdagar i Örebro, Falun, Luleå och Skellefteå. Vi har även hållit föreläsning på Recoverymässan i Göteborg, pratat på flera arrangemang för Länsstyrelsen samt för Bosnisk-Hercegovinska Riksförbundet i Sverige. Tillsammans med studieförbundet NBV har vi också varit på plats med monter på Förebygg.nu, SNPfs utbildningskonferens, Fyrlänskonferens i norr och MR-dagarna för att nätverka med andra aktörer, hålla seminarier kring våra frågor och föra samtal med besökare.

Under hösten har vi genomfört flera arrangemang med andra organisationer. Ett av dem var "Bubbel", där vi tillsammans med KSAN bjöd

in till kortare föreläsningar om återhämtning hos kvinnor och cannabisindustrins marknadsföring, vilket avslutades med ett panelsamtal med kvinnoförbunden för Socialdemokraterna, Centern och Liberalerna. I samarbete med Tobaksfakta och IOGT-NTO genomförde vi även ett riksdagsseminarium om beroendefrågor.

2025 har vi producerat nio avsnitt av [NPC Podd](#), där Peter Moilanen och Pierre Andersson fört samtal kring de senaste narkotikapolitiska nyheterna – varav tre är specialavsnitt av podden kopplat till de rapporter vi släppt kring narkotikasituationen i Europa, om narkotika och mänskliga rättigheter samt om Mulka Nišićs studier kring recovery.

"Bubbel" – en serie korta föreläsningar arrangerade tillsammans med KSAN. Foto: Maria Ljuslin

Under hösten arrangerade vi liksom tidigare år kortkursen *NPC Fördjupning* i samarbete med Tollare folkhögskola. Kursdeltagarna har kommit från våra medlemsorganisationer samt varit anställda i kommunal och regional verksamhet – vilket bidragit till spännande samtal och erfarenhetsutbyten. Totalt har vi under åren haft 270 deltagare på våra fördjupningskurser.

Hösten 2025 drog vi även igång spetsutbildningen [System1](#), som vänder sig till unga vuxna och har fokus på opinionsbildning, folkhälsa, social hållbarhet och kunskap kring beroendeindustrin. Utbildningen genomförs i samverkan mellan NPC, Tankesmedjan Nocturnum, SSNF, Non Smoking Generation, Movendi, Spelberoendes Riksförbund, Movendi International och Tollare Folkhögskola och pågår fram till sommaren 2026.

"Totalt har vi under åren haft 270 deltagare på våra fördjupningskurser"

De [studiematerial kring narkotikafrågor](#) som vi tidigare producerat i samarbete med studieförbundet NBV har använts runt om i landet för studiecirklar och kulturarrangemang. De har under 2025 kompletterats med

utställningen [*Med tiden tar styrkorna plats*](#) – om resan från beroende till återhämtning.

Studieförbundet NBV lanserade i slutet av året podden [*Knarka*](#), i samarbete med NPC, Våra Gårdar och Sveriges Blåbandsungdom. I podden får lyssnarna följa berättelser om narkotikaanvändning – från första experimenten med droger till ett liv som helt spårat ur, och den svåra vägen tillbaka. I sista avsnittet, kommenterar NPC:s Peter Moilanen de första sex avsnitten och sätter dem i ett större sammanhang.

För att samordna folkbildningsinsatser lokalt och sprida de studiematerial som tagits fram finns en grupp inom NBV där en verksamhetsutvecklare per region arbetar med ett extra fokus på narkotikaområdet; Eva Emaden, Niklas Gustavsson, Mats Sjöo, Magnhild Andreassen och Afzal Sangin. Genom dem har även flera arrangemang kring narkotikafrågor arrangerats där medarbetare inom NPC deltagit som föreläsare.

Med blicken framåt

Vårt mål med att följa och lära av den narkotikapolitiska utvecklingen är tydligt. Färre ska börja använda narkotika, människor som fastnat i beroende ska få stöd till återhämtning och dödligheten till följd av narkotika ska fortsätta att minska. Inför valåret 2026 är det särskilt viktigt att dessa perspektiv inte tappas bort. Förebyggande insatser, tidig upptäckt, rätt vård och stöd till återhämtning måste lyftas som centrala delar av en human och restriktiv narkotikapolitik.

Här har vi en viktig roll att omvärldsbevaka och analysera den narkotikapolitiska utvecklingen i Sverige och internationellt – men även att ge fler möjlighet till ökad kunskap och mod att delta i samtal och debatter om vår framtida narkotikapolitik.

www.narkotikapolitisktcenter.se